

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

„Dr. Irányi István Petőfi kutatása.”

települési értéktárba történő felvételéhez.

Hungaricana adatbázis.

427-2021/5812
ÉRKEZETT 2021 ÁPR 20.

Készítette: Benyovszki Mihály
5650. Mezőberény Ady Endre u. 13

Mezőberény 2021. április 10.

Benyovszki Mihály

Aláírás

Mezőberényi Polgármesteri Hivatal			
Iktatószám: 11302-1	Melléklet: db.		
Érkezett: 2021 ÁPR 20.			
Előszám:	Utószám:	Előadó: M. F.	

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Benyovszki Mihály
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: *Benyovszki Mihály*
Levelezési cím: *5650 Mezőberény Ady Endre u. 13.*
Telefonszám: *+36/20-9-572-752*
E-mail cím: *erimisi@szucsnet.hu*

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése *„Dr. Irányi István Petőfi kutatása.”*

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ <i>X kulturális örökség</i>	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: *Mezőberényi helytörténeti gyűjtemény, Megyei Levéltár.*

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

X települési ☐ tájegységi ☐ megyei ☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Dr. Irányi István

(Budapest, 1918.04.15. - , 2010.10.15.) tanár, Petőfi-kutató

*Sz.: Irányi Dezső és Palugyay Ilona. H.: Pogány Ibolya (1945). Gy.: Anikó (1946).
T.: római katolikus és áll. népiskola, polgári iskola, Mezőberény (1924-1932);
Állami Tanítóképző, Jászberény (1933-1938) okleveles kántortanító;
Kereskedelmi Akadémia, Budapest (1938-1940) gyors- és gépíró-iskolai tanár;
Tanárképző Főiskola, Szeged (1948) magyar-történelem szakos tanár; Kossuth L.
Tudományegyetem, Debrecen (1954) magyar szak; uo. (1967) bölcsész doktor
Petőfi-kutatásból. É.: Pásztó, Ungvár (1940-1941) tanár; katonai- és
frontszolgálat (1941-1945); polgári iskola, gyors- és gépíró iskola, általános
iskola, Mezőberény (1945-1952) tanár; Járási Tanács, Békés (1952-1956)
oktatási előadó, tanulmányi és szakfelügyelő; 2. Sz. Általános Iskola,
Mezőberény (1956-1964) tanár; Petőfi Sándor Gimnázium, Mezőberény (1964-
1978) tanár, vezető szakfelügyelő. Tagja: a mezőberényi Községi Tanácsnak
(három ciklusban is); a TIT magyar irod. és nyelvi szakosztályának (1963-1978).
C.: Balatonfüred, Széchenyi u. 27. F.: saját közlés. Tudományos fokozat: bölcsész
doktor (1967)*

*Kitüntetések: Köznevelésügy Kiváló Dolgozója (1956), (1977), Mezőberényért
(2001)*

Művek, eredmények:

Petőfi Mezőberényben. Mb., 1963.:

Petőfi Zoltán. Szarvas, 1964;

A mezőberényi régi gimnázium története (1802-1834);

Petőfi Mezőberényben; Orlai Petrics Soma és Mezőberény. In: Mezőberény története II. Mb., 1973.; Petőfi István, Balatonfüred, 1997.; Petőfi Vademecum I-II. Balatonfüred, 2002. Petőfi és Mezőberény (Krónika B.); Virrasztó Gondviselés. 1997.; A Palugyay-család. 2004.; Gárdonyi Géza erkölcsvilága. 2004.

Irodalom: Munkássága méltó alapja az elismerő kitüntetésnek. In: MH. 2001. nov., p. 1.

Elszármazott.

Forrás: Helyismereti adatbázis

Dr. Irányi István célja a Petőfi anyag gyűjtésén túl, azok rendszerezése volt. Felismerte, hogy Mezőberény kiemelkedő szerepet töltött be a költő életének alakulásában. Alapul szolgáltak munkájához Dienes András Petőfi-kutató ismeretei, összegyűjtött és rendszerezett Petőfi-anyagai. Tervszerű, folyamatos gyűjtőmunkát kezdett a megye szinte minden településén.

Munkássága a PETŐFI-RAJONGÓK című könyvéből:

- *Petőfi-kutatásaim pillérei és módszere*
- *Szendrey Júlia mezőberényi - leánynevelőintézeti - tanulmányait igazoló dokumentumok és azok tartalmi ismertetése*
- *Petőfiné, Szendrey Júlia gyermekkoráról*
- *Petőfi özvegyének tragédiája*
- *Tanulmány Petőfiről*
- *Petőfi mezőberényi emlékeiről*
- *Könyveket „termő” levéltári kutatómunka a Viharsarokban*
- *Dokumentumfilm készül Petőfiről*

- *Védetté nyilvánított diófa*
- *Petrovics (Petőfi) Petrics (Orlai) - Salkovics rokonsági kapcsolatok*
- *Az ősi Salkovics ház Mezőberényben*
- *A Petrovics rokonsággal kapcsolatos származási táblázatok*
- *A hagyománykutatói munka folyamata és eredményei az ifjúság körében*
- *Petőfi - emlékoszlop - leleplező ünnepség Mezőberényben*
- *Belencéresi Dénes életpályájához kapcsolódó dokumentumok, képek*
- ...

Újságcikkek Dr. Irányi István tevékenységéről.

Békés Megyei Népújság, 1960-01-05 / 3. szám

Tanulmány Petőfiről.

Petőfi Sándor többször tartózkodott Mezőberényben, ahova rokoni szálak is fűzték. Az 1848— 49-es szabadságharc idején is ebben a Körös-menti faluban, másod-unokatestvére: Orlai Petrich Soma festőművész vendégszerető házában pihent, mielőtt elindult utolsó, végzetes segesvári útjára.

Mezőberényben még most is sok emléket őriznek a világszabadság nagy költőjéről. Irányi István mezőberényi tanár összegyűjtötte a Petőfiről szóló, szinte már legendás történeteket, tanulmányozta a régi írásokat, felkutatta az emléktárgyakat. A pedagóguskutató az újévben gyűjteményét feldolgozza, és mintegy 200 oldalas tanulmányban megírja a Petőfi Sándorhoz fűződő emlékeket. Művében megeleveníti a költő korát, rövid életrajzát kiegészíti vidéki rokonai és baráti kapcsolatainak, diákéveinek ismertetésével. Orlai Petrich Soma tollából szemlélteti Mezőberény egykorú leírását, s Petőfinek ott született verseit. A tanulmányban a szerző Orlai, valamint saját rajzaival is bemutatja Petőfi mezőberényi tartózkodásának kedves epizódjait, a költőre visszaemlékezők arcmását és több emléktárgy képét. Így pl. Kiss Józsefné helybeli lakosnál ma is ereklyeként őrzött igen szép díványt, amelyen a költő pihent, továbbá a Petrich család hajdani kertjében egykor állt kunyhó Petőfi által többször kinyitott ajtaját, a költő mezőberényi íróasztalát és más becses emléktárgyakat, emlékeket.

Az érdekes és sok érdekességet ígérő illusztrált tanulmány írását a nyárra fejezi be Irányi István

Békés Megyei Népújság, 1960-04-10 / 85. szám

Irányi István tanár előadása a Megyei Könyvtárban Petőfi mezőberényi emlékeiről.

Békéscsabán a Megyei Könyvtár legutóbbi „Ismeretszerző csütörtök” estjén Irányi István tanár, Petőfi kutató ismertette Petőfi Sándor mezőberényi tartózkodásainak emlékeit, válaszolva az érdeklődők kérdéseire. Saját kutatásai szerint felelevenítette Petőfi és Orlai Petrich Soma barátságának történetét, a rokoni kapcsolatokat, felsorolta a ma is meglévő tárgyi emlékeket. Elmondotta, hogy a mezőberényi ifjúsággal kutató szakkört akarnak létrehozni, hogy feldolgozzák a helyi írásos, s a szájhagyományok alapján összegyűjtött emlékeket, amelyek között számos országos értékű is akad. Szeretnék bebizonyítani, hogy Mezőberénynek országosan is nagy jelentősége van a Petőfivel kapcsolatos emlékek, hagyományok feltárásában.

Békés Megyei Népújság, 1961-08-01 / 179. szám

Mezőberény Petőfire emlékezett.

Emlékoszlop-avatás a Körös-gáton.

Nehéz dolga van most a krónikásnak, akinek az volna a feladata, hogy visszaadja a július 30-i, vasárnapi mezőberényi Petőfi-emlékünnepe és emlékoszlop leleplezésének eseményeit. A történetet könnyű papírra vetni, mert peregetek a műsorszámok, de azokat az érzéseket, amelyek a község dolgozóinak a szívében ezen az emlékeztető napon feltornyosultak, nehéz lenne leírni.

Már a délelőtti folyamán a Kihunyt egy csillag című dokumentumfilm vetítése előtt Dienes András, a film írója — a neves Petőfi-kutató előadását feszült figyelem kísérte, és a feltett kérdések is azt bizonyították, hogy Petőfi halhatatlan emléke még ma is él a berényi emberekben. Ezt bizonyítja az a tény, hogy Petőfi- szakkör alakult Mezőberényben, élén Irányi István pedagógussal, aki hihetetlen munkát végzett Petőfi Mezőberényben töltött ideje emlékeinek felkutatásában. Elsősorban az ő érdeme volt az is, hogy azon a helyen, ahol Petőfi 1849 júliusában komppal átkelt a Körösön, ma emlékoszlop áll. 112 évvel

ezelőtt a világirodalom egyik legnagyobb alakja Mezőberényből indult el végzetes útjára, a segesvári harcmezőre, hogy aztán valóra váljanak látnoki szavai:

"Ott essem el én

A harc mezején..

Az emlékoszlop-leleplező ünnepség résztvevői méltóak voltak a halhatatlan költő emlékéhez. A Körös gátján összegyűlt több száz ember a szakadó esőben sem tárgított és bizony nehéz eldönteni, hogy Mucsi József emlékverse, a csuromvizesen éneklő berényi vegyes kar, Köröosztos István színművész szavadatai, az emlékezés aranyszálaival átszőtt ünnepi beszédek vagy a berényi dolgozók kitartása tett-e rám mélyebb hatást.

Az azonban bizonyos, hogy a berényiek bebizonyították, nemcsak a Körös-gáton, hanem szívükben is örök emléket állítottak Petőfi halhatatlan alakjának.

És amikor a talapzatot elborító kegyeletkoszorúk szalagjait mintegy búcsúzóul meglengette az esővel terhes felhőket maga előtt terelő nyári szél, még egyszer szemünkbe ötlenek Petőfi megrendítően végrendeleti, de a végső győzelemre lelkesítő sorai:

„Holt testemen át,

Fújó paripák

Száguldjanak a kivívott diadalra...”

Ö. Kovács István

Békés Megyei Népújság, 1963-01-04 / 2. szám

Aki Petőfi poharával koccinthatott szilveszterkor.

Dienes András munkájának folytatója.

Irányi István, a mezőberényi gimnázium tanára tíz éve kutatja Petőfi Sándor körösvidéki emlékeit. A mezőberényi irodalomtörténeti kutató kiemelkedően értékes munkásságára Dienes András, a nemrégiben elhunyt Petőfi-kutató figyelt fel először, s továbbiakra ösztönözte. Irányi István, Petőfi és családja életének rendkívül érdekes és még ismeretlen sok epizódját tárta fel Mezőberényben. Lejegyezte a költő mezőberényi rokonai, barátai leszármazottainak szájhagyományait, felkutatta a szerte az országban lévő dokumentumokat — köztük tízpecsétes korhű iratokat, fényképeket, festményeket, a szem- és fültanúk naplóit és feljegyzéseit. Anyagához mintegy 5000 fényképfelvételt, fotókópiát készített. A nagy áldozattal, sok fáradságos utazással, utánjárással összegyűjtött, gazdag anyagból illusztrált 800 gépelt oldalas, ötkötetes tanulmányt írt Petőfi Sándor mezőberényi és Békés megyei emlékeiből. Ezen kívül kiadásra teljesen kész a Petőfi Zoltán című 110 oldalas és

a Petőfi István című 60 oldalas illusztrált tanulmánya.

Irányi István kezdeményezésére állították nemrégiben a Kettős- Körös melletti Petőfi emlékművet, s dédelgetett terve a mezőberényi Petőfi Emlékmúzeum megalapítása is. Ehhez a költő ottani emlékeit szemléltető fényképes és rajzos nagy tablókat készített diákjainak segítségével, s több ereklyetárgyat gyűjtött. Közöttük van a költő kedvenc mezőberényi borospohara is, mely apáról fiúra szállt a vendéglátó családban. Így a költő születésének 140. évfordulójára, szilveszterkor a mezőberényi kutató talán az egyetlen ember, aki Petőfi poharából koccinthatott.

Ballabás László.

Békés Megyei Népújság, 1963-11-03 / 259.

Petőfi Zoltán, a szarvasi diák.

A magántanulás küzdelmei.

Petőfi 1849 júliusában elkészítette Mezőberényben fiának élettörténetét héthónapos koráig. Zoltán 1848. december 15-én, déli 12 órakor született Debrecenben, a Harmincad utcában. Az apa nagy reményeket fűzött fia jövőjéhez, de korán ottmaradt a csatatéren. Az örökség, amit tőle kapott, így is dús volt és gazdag. Senki nem örökölhette volna többet annál! Zoltán azonban gyenge volt apja hírnevének hordozására.

Az apa halála után fia kisgyermekkoráról keveset tudunk, de a zsenge, alig 8 éves fiú saját feljegyzéseiből vett szavak — „Óvoda, Neyék” — életének korábbi szakaszáról is tanúskodnak, és Körös menti reminiscenciát rejtenek magukban. Igaz, hogy Ney Ferenc — akiről Zoltán jóleső érzéssel emlékezik meg soraiban — pesti ember volt, de állandó kapcsolatot tartott fenn a mezőberényi Bonyhay Benjámin családjával. Zoltán Neyékkal való jó kapcsolatát nehéz lenne megállapítani, ha nem tudnánk, hogy tízéves korában Szendrey Júlia már Bonyhayék rokonságában töltött sok vidám napot Mezőberényben.

Zoltán, apja halála után hosszú ideig itt élt Kondoros környékén, Csákópusztán és Szarvason, kisebb- nagyobb megszakításokkal. Ezért és apja iránti tiszteletből is kegyelettel kell adóznunk fia emlékének. Szendrey Júlia is volt hitvestársa emlékét látta benne, amiért Zoltánt különösképpen szerette: „Még csak alig feslik a Pirosló kehely, és illata máris Törzsét árulja el” — írta büszkén egyik megható költeményében.

Zoltán életének története kisdedkortól kezdve elválaszthatatlan Petőfi István életétől. Az 1863–64-es pesti éveken kívül főképpen a csáki és szarvasi idők voltak azok, amelyeknek hatása döntő volt jellemformálódására. Nevelését

életének legválságosabb szakaszában vállalta magára Csákón nagybátyja, sok bajjal és nyűggel együtt. Kezdetben csak egy-egy nyarat töltött nála. E „falusi időtöltés” boldogságát költeményben is megörökítette. 1861 nyarán érkezett először a puszta, honnan anyjához küldött leveleiben elég sűrűn és gondos aprólékossággal számolt be minden apró-cseprő élményéről:

— ő—Csákó nekem igen tetszik, a kert is igen szép!” — írta 1861. augusztus 20-án.

Geisték csáki és a Károlyiak mágócsi uradalma volt ekkor különösen jó személyi összeköttetésben egymással. A birtokosok között Petőfi István és Szendrey Ignác tartották össze az ismeretség szálait. Zoltán is ezen a vidéken járt nagybátyjával vásárokra, látogatóba, nemegyszer lóháton, mert már 13 éves korában jól lovagolt.

Ekkor bontakozott ki költői tehetsége is. A 13 éves fiú anyja köszöntésére faragott szép verseket. — Még alig volt 14 éves, szerelemre gyulladt a csáki principális leánykájára — Geist Ilka — iránt. Ettől kezdve Ilkához írta sorozatosan költeményeit.

Köztudomású, hogy a fiú Pesten rosszul tanult, VI. gimnáziumban görögből megbukott. A pesti borospincék (kocsmák) korai látogatásának volt ez főképpen következménye — olvashatjuk az öreg latin nyelvű jegyzőkönyvek soraiból. A rossz tanulmányi eredmény és feslett magatartás miatt anyja állandó lakóhelyéül jelölte ki számára Csákót és nagybátyja gondnoksága alá helyezte. Zoltán Pestről búsan távozott. Meghatóan számolt be erről Búcsú című költeményében és „fájó s hön érző kebellem” hagyta ott a pesti barátokat.

A gazdatiszti pályát választotta, de hamar megunt, mert István szigorúságát nem szokta meg a pesti „könnyebb gyeplőszárra fogott” fiatalember. Petőfi István azt követelte tőle, hogy hajnalban keljen fel, ellenőrizze az istállóban, hogy a kiadott abrakot megetetik-e a jószágokkal: lovakkal, tehenekkel, ökrökkel, birkákkal. Nappal szántó-vetőket, kukoricamorzsolókat, krumpli- és répaszedőket ellenőrzött. Ott volt a krumpli, burgundi felszedésénél, kukoricatörésnél, széna-szalma behordásánál. A magtárnál felírogatta a behordott és kivitt gabona- mennyiséget. Gyakran a legaprólékosabb feladatokat is el kellett végeznie: ellenőrizte a birkák nyírását, a gyapjú szedését stb. A nyíráskor megsebezett állatok testét kékköves vízzel kenegette. Közben verset költött róluk: „Birka, birka szegény, állat, mért tűröd, ha szúrnak, vágnak? ...” A cséplőgépnél az ispánt is gyakran helyettesítette. Igyekezett megszokni az erős napsütést; ilyen alkalommal István bátyja azzal biztatta, hogy „már paraszt lesz nemsokára!” — Zoltán gyakran segített a napszámosok bérének kiadásában is. Mindezt nem volt könnyű megszoknia a Pestről hirtelen vidékre került fiatalembernek. Nem is tudott ebbe a helyzetbe tartósan beletörődni! Szendrey Júlia aggódva figyelte gyermeke sorsát Pestről is. Ezért sógorának még több levelet írt, mint fiának. Megható, miként próbálta mentesíteni Zoltán

magatartását István előtt:

— „Nem Zoltán álljon itt előttünk, hanem szegény Sándorunk egyetlen fia, s ne azt nézzük, mit érdemel Zoltán tőlünk, hanem azt: mivel tartozunk az ő egyetlen gyermeke iránt?”

Zoltán végképpen szakítani akart ezzel a pályával! Erős fogadalmak után, 1864. szeptember 19-én újra hozzákezdett a tanuláshoz. Közben verselgetett is.

István az 1864/65. iskolai évre ismétlő magántanulónak íratatta be a Szarvasi Gimnáziumba, ahol 1865. június 30-án vizsgázott kitűnő eredménnyel. Ezzel nagy dicsőséget szerzett önmagának is: Petőfi Sándor fia megmutatta, hogy mire képes, ha szakít a könnyelműséggel, és jó úton jár! (A tényleges vizsga időpontja: augusztus 20 volt.) A jó eredmény hatására az 1865–66. iskolai évben nyilvános rendes tanulóként íratatta be nagybátyja a Szarvasi Gimnáziumba, ahol a tanárok és diákok egyaránt tárt karokkal fogadták. Mindenki kíváncsi volt őt látni. Még a Körösre kantákkal vízért menő asszonyoknak és leányoknak is feltűnt. Gyakran lehetett hallani:

— „Ci je to pekny deák!”

— Minő szép deák!

Mások így nyilatkoztak róla:

— „De szép fiatalember!”

— Ez a Petőfi fia!”

Irányi István, a TIT Irodalmi Szakosztály tagja

Békés Megyei Népújság, 1964-02-23 / 45. szám

Lesz-e Petőfi- emlékszoba Mezőberényben?

Sokszor megfordultam már Mezőberényben és legalább annyiszor hallottam, néha romantikusan kiszínezett, de mégis érdeklődést, keltő történeteket Petőfi Sándor és a község kapcsolatáról. Aztán azt is mondták, hogy valamikor, évtizedekkel ezelőtt, az akkori községházán Petőfi-szoba is volt, ahol több, a költővel kapcsolatos tárgyait, ereklyét gyűjtötték egybe és nézhette meg azt a kíváncsi utazó. A hagyományok tisztelete soha nem párosult olyan mozgalmas erejű ápolással és kutatómunkával, mint éppen manapság, nem hagyott hát nyugodni a kérdés: ha egyszer volt Petőfi-szoba Mezőberényben, miért nincs most?

Irányi István mezőberényi tanárt, az ország talán leglelkesebb Petőfi-kutatóját kérdezem. Ő így válaszol:

— Nem olyan egyszerű ez a dolog. Tudom, sokan szeretnék, ha egyik napról a másikra meglenne. Amint hallom, a kultúrházban helyet is adnának neki. Csakhogy. És ez a „csakhogy” egy külön történetet takar vagy úgy is mondhatnánk, hogy a történet első mondatának első szava. Tény, hogy a századforduló utáni években valami Gozmány nevű községi jegyző szerezte össze az ereklyéket, vagyis inkább koszorúkat, és hasonló tárgyakat, tehát nem annyira a költő és Mezőberény kapcsolatát mutatta be az a szoba, hanem inkább az

emlékét ápolta. Irányi István szerint „kegyeletszobának” lehet titulálni, és akik jártak benne, azok is így emlékeznek rá. Sok olyan tárgyat, mely Petőfivel kapcsolatos volt — például a híres karosszéket, melyben barátja és rokona Orlai Petrics Soma lefestette — már régen Pestre szállították, a Petőfi Múzeumba. Berényben csak apróbb-cseprőbb vagy tágabban Petőfivel kapcsolatos tárgyak, emlékek kerülnek már elő, és azok sem különösen értékesek. Itt tehát a kutatómunka lép előtérbe, és ha valóban terveznek egy Petőfi-emlékszobát, akkor a költő különböző berényi tartózkodásainak írásos és képi emlékeit kellene bemutatni, mégpedig jól szerkesztett, érdekes tablókon. Erre mondja Irányi István, hogy ehhez idő kell és még nem készült el a teljes berényi vonatkozású Petőfi-anyag feldolgozásával, bár már 12 esztendő munkáját beleölte és öt teljes kötet végére tette le a pontot.

Az előbb említett külön történetre visszatérve, Irányi István gondjait kellene elősorolnom, ezeket azonban tudom, hogy nem venné szívesen, mert túllontúl szerény ember és olyan, aki a legelső, nem annyira segítő szándékra visszahúzódik a maga dolgozószobájába, kedves relikviái közé, és nem kockáztat meg újabb kérést. A kérés természetesen egyrészt anyagi jellegű. A Petőfi-emlékszoba megszervezéséhez is hozzájárulna töméntelen tablóra kívánczó gyűjtésével; de pénzt kérni rá meg talán időt is — már nem az ő kenyere. (Tavaly, a Körös-parti Petőfi emlékmű elkészítését ő szorgalmazta. El is készült, fél is avatták, és Irányi István több ezer forintot fizetett ki rá, a saját zsebéből, mert többbe került, és senki sem állta a többletet. Mondja, hogy még a

koszorúkat is a saját zsebéből vásárolta.)

A szerelme, szinte az élete ez a kutatómunka. Így van aztán, hogy tizedrangú gondként emlegeti ezt a pénzhistóriát, a legnagyobb gondja az, hogy befejezhesse munkáját, legalábbis egy részét, és publikálhassa azt.

— Idő kérdése az egész — mutatja a már kész köteteket —, magamfajta ember, aki nappal is, este is tanít, jóformán csak vasárnap jut ilyesmihez, ha feláldozza a pihenést is. Aztán bevezet lakása belső szobájába, ahol az egyik sarokban különleges, intarziás, kárpitozott kanapét látni.

— A Petrics-házból való. Majdnem bizonyos, hogy abból a szobából, ahol a költő, felesége és a kis Zoltán lakott 1849. július 5.-től 18.-ig. Ez volt az utolsó berényi látogatás, innen Nagyváradra, majd Segesvárra ment Petőfi — meghalni.

A kanapé értékes darab és Irányi István magántulajdona. Kiss Józsefnétől vásárolta meg, akinek édesanyjához Orlai Petricsék vagyontárgyainak árverésekor (kb. 1830 körül) került. Egy másik ereklye, Petőfi pohara, szintén Petricsék házából. A pohárnak írásos „anyakönyve” van, hitelességéhez kétség nem férhet.

De mi van még Mezőberényben? A kutató válaszol:

— Egy íróasztal, szintén a Petrics-házból, jelenleg még magántulajdonban. A Petrics-kert kunyhójának ajtaja és egy kis asztalka a kunyhóból, ahol Petőfi sokszor megfordult, és hasonló, Petőfitől eléggé távoli vonatkozásúak.

Mindenesetre, ha komolyan gondolják a község vezetői, igényes munkával szép Petőfi-emlékszobát hozhatnánk össze, mely díszére válna Mezőberénynek.

Elsietni azonban — csak azért, hogy legyen valami — nem szabad. Ez a szoba, ha úgy szerezzük össze anyagát, a jövő mezőberényi múzeumának magja lehetne.

Érdemes volna a múzeum gondolatát is élesztgetni...

A kérdésre tehát: hogy lesz-e Petőfi-emlékszoba Mezőberényben? — választ még nem adhatunk. A feltételei ugyan már régen adottak, csak az első lépést kellene megtenni. Egy azonban nagyon fontos: megfontolt, tudatos lépés legyen, és a terv, ha elkészítik, tudományos igényű, színvonalas, a berényi emberek hírnevét öregbítő cél megvalósítását tegye a munka elé.

Ezt Petőfi emléke is így kívánja.

Sass Ervin

Békés Megyei Népújság, 1972-12-31 / 307. szám

A szálak Berénybe futnak.

Mezőberény.

Az egykori Petrics-ház helyén ma tanácsháza emelkedik. Előtte, a debreceni főútvonalon gépkocsik futnak el. Jobbról még vakolatlan, modern, emeletes ház. Daru, építkezés nyomai. Az épülő ház mögött régi templomtorony.

A községi tanács épülethomlokzatának jobb sarkán márványtábla:

„Petőfi. Innen ragadott a végzet, harczok terén keresni dicsőséget, innen távozva ért utól halálod, s leltél halálban hallhatatlanságot...

1899. július hó 30-ikán. Békésvármegye Közművelődési Egyesülete."

E ház helyén laktak rokonai; barátja és unokatestvére, Orlay Petrics Soma.

Megszámlálhatatlanul sok írás jelent meg a költőről. Legtöbbjük nem hiteles, emlékezés alapján íródott.

Dr. Irányi István mezőberényi tanár Petőfi-kutató. Több mint másfél évtizede gyűjti az adatokat Arra törekszik, hogy egykori okiratokkal bizonyítsa Petőfi életútjának eseményeit. Dolgozószobájában iratgyűjtők halmaza. „Szendrey Júlia”, „Petőfi István”, „Petőfi Zoltán”. Külön a család minden tagjáról.

Keresztlevelek, végrendeletek, családi levelezések sorainak fotókópiái. Rajzok, festmények, a már nem létező, de sok-sok emlékezés alapján rekonstruált egykori színhelyekről, épületekről. A „Petőfi Könyvtár” régi kötetei, regények, újságcikkek, lexikonok tömege és egyedi ritkaságnak számító korabeli kiadványok. Ezek a segédeszközök:

— A Petőfi-család kutatásával foglalkozom — mondja. — Éjszakai mellékfoglalkozás. Éjfélnél előbb nem hallgatnak el írógépeim. (Kettő is van, az egyik tartalék.) A munkát kizárólag eredeti dokumentumokra építem.

Áttanulmányozom az eddig és újonnan megjelent anyagokat, újságcikkeket. Ezekből kiderül mi az, ami még nyitott kérdés, hol vannak „fehér foltok”, majd helyszíni kutatás következik. Szarvas, Gyoma, Csákó, Aszód és az ország legkülönbözőbb helyei. A felkutatott keresztlevelekből lassan összeáll a Petőfi-család fája.

— Jelenleg annak bebizonyításán dolgozom, hogy Petőfi öcsének volt egy fia, tehát élhetnek még a költőnek vérrokonai. A Petrovics és a Petrics, család rokoni kapcsolatában legtöbb helyen Orlay-Petrics Soma édesanyjának leánykori nevét, Salkovics Krisztinának írják, pedig Karolin volt. A történelmi kutatások, ezeket a látszólag kis tévedéseket sem engedhetik meg. Dienes, a nagy Petőfi-kutató is tévedett, amikor a berényi „Vésztői úton vezette végig” a költőt. 1855-ből származó térképpel bizonyítom, hogy a vésztői út akkor nem létezett Petőfi egy másik, a nagyváradi úton hagyta el Mezőberényt

— A családkutatás eredményei azt bizonyítják, hogy a rokoni- és baráti-patrónusi szálak Mezőberénybe futnak. Úgy is lehetne mondani, hogy ez volt a Petőfi-família „főhadiszállása” Természetesen sok-sok bizonyítására van még szükség.

...

Dr. Irányi István irányításával készül Mezőberényben a Petőfi emlékszoba Az 1842-es év vakációjának az 1843-as látogatásnak és 1849. júliusának emlékeit őrzí majd. Petőfi Orlay-Petrics Soma szüleinél nyaralt 42-ben. A következő évben ismét megjelenik Berényben. 1849. július 5-én családjával együtt érkezik

ide. Innen ír levelet ekkor Aranyrak: „...e békési magányba bújdokoltam...” És innen indul Bem hívására utolsó útjára, az erdélyi csatatérre.

Őrzi e történetek emlékeit az Ókerti pince, a volt présház és a diófa képe, a licitáción megvásárolt dívány, amelyet Petőfi is használt, a Kinkért Mihály emlékkönyvébe írott Petőfi-sorok. Látható lesz az emlékszobában Egressy Gábor 1850-ben megjelent törökországi naplója, Petricsék Laposi-kerti kunyhójának képe, a kis asztal, az 1842-ben Mezőberényben bemutatott énekes vígjáték plakátja, melynek Baczur Gazsiját Petőfi Sándor alakította... Irányi István jelenleg gyűjteményes munkáján dolgozik. A Körös-menti Petőfi monográfiát írja.
...

A nagyközség és Békés megye 1961-ben emlékoszlopot állított az egykori rév helyén, a Körös mezőberényi partján, ahol 1849. július 18-án Petőfi Sándor és kísérete átkelt a Körösön, hogy Bem tábornok erdélyi seregéhez csatlakozzon. Taxival érkezem a gátra. Komprnak már nyoma sincs. Háromívű vashíd köti össze a partokat. A gát aljában bokros, giz-gazos árterület. Fent balról gátórház és szántás amerre ellátni, mindenütt. Zavartan állok. Elképzelem, hogy a ponyvás, katonai szekérrel megindul a komp... A taxis nem fogad el pénzt a fuvarért Azt mondja, legalább ennyit tehetett Petőfi emlékéért.
...

Gyermekkoromban sokáig úgy éreztem, hogy Petőfi talán nem is létezett: Úgy hittem, hogy csak kitalálták, csak az emberek képzeletében született. A versek nem képviseltek bizonyítékot valódiságára. Talán úgy tűnt, hogy azok is a népmesékhez hasonlóan születtek.

Most, a másfél centenárium tájékán vált bennem igazán hús-vér emberré Petőfi Sándor. Most került egészen közel az emberekhez. A másfél évszázad alatt összegyűjtött levelek, fényképek, kéziratok és történetek leghitelesebbjei egyszerre tárulnak elénk.

Talán szükséges is a 150 év ahhoz, hogy egy nagy költőről, egy hallhatatlan egyéniségről lemorzsolódjanak a rárakott vágyak, ábrándok. Eltűnjenek az egyéni és csoportérdeket kiszolgáló retusálás vonalai és megmaradjon az igazság.

A kőbefaragott, mindig sikeres kép helyett a kudarcokkal küzdő; családja, barátai és népe napi gondjaival élő — örök értéket alkotó Petőfi Sándor. Egy ember, aki 26 évet élt, és ezalatt mindent megtett, amit egy ember megtehet.

Réthy

Petőfi Mezőberényé is.

Szerdán este 7 órakor a mezőberényi tanácsháza dísztermében emlékünnepséget nyitott meg Siklósi Ferenc tanácselnök. Sokan eljöttek az ünnepségre, a község emlékező lakói, és vendégek is: Enyedi G. Sándor, a megyei pártbizottság titkára, dr. Kertész Márton, a megyei tanács vb-titkára és mások. Petőfi mindenkié, mondotta a tanácselnök, mindenkié, aki szabadságszerető, aki a szabadságért küzd. Mezőberényé is, ahol annyiszor járt, és ahonnan tragikus, utolsó útjára indult Bem táborába.

Az ünnepi szónok Miklós Róbert, a Petőfi Irodalmi Múzeum tudományos főmunkatársa volt. A forradalmárműködő tiszta, emberi arcát mutatta fel az ünneplőknek.

„Az egész világon megemlékeznek róla — mondotta. Venezuela fővárosában, Caracas-ban a napokban állítják fel Ferenczi Béni híres gyulai Petőfi-szobrának mását, Moszkvában, Berlinben. Weimárban és Bécsben emlékkiállításokat nyitnak. Petőfi versei ott találhatóak mindenki asztalán, aki felelősséget érez az emberi kultúráért. Nem is tudni pontosan, hány nyelvre fordították, de az biztos, hogy mindenütt, ahol könyvnyomtatás van. Bármiről beszélünk, forradalmi helytállásról, szerelemről, a táj szépségeiről, ezekről ő beszél a legszebben. Ki tudja, mikor találkozott először Petőfivel? Senki. Petőfivel együtt nőttünk fel, életműve a János vitéztől az Apostolig észrevétlenül vált tudatunk részévé.” Idézte a költő mezőberényi tartózkodásait, látogatásait, az utolsó napokat, 1849 júliusát, és halálát, melyet a nép sehogyan sem akart tudomásul venni, nem hitte, hogy legkedvesebb gyermeke elveszett. Emlékbeszédét Jókai szavaival zárta: „Ügy tűnt el, mint a felhő, hamvait szétfújta a szél, hogy egy-egy porszem jusson

belőle a világ minden tájára!"

Dr. Irányi István mezőberényi Petőfi-kutató szolt ezután a költő mezőberényi kapcsolatairól, Orlayékról, és az utolsó napok tragikus, igaz emberi eseményeiről. Az emlékünnepeken a mezőberényi művelődési ház irodalmi szakkörének tagjai mondtak Petőfi-verseket, híven és értően szólaltatva meg világirodalmi nagyságú költőnk néhány költeményét.

S. E.

Békés Megyei Népszavazás, 1973-05-18 / 114. szám

Írások a régi Mezőberényről — Mezőberény és Petőfi

Régen túljutott már a „Bibliotheca Bekesiensis” bibliofil sorozata azon a kísérletező, úttörő állapoton, amikor még — bevezetésképpen — a kezdeményezés nagyszerűségét illendő méltatnia a recenzensnek. Most, amikor már a 8. kötet is megjelent, dicsérvén a Rózsa Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola tanműhelyében s a Kner Nyomdában folyó nyomdászkepzés változatlanul magas művészi színvonalát, nem is a kezdeményezésnek magának, hanem a kezdetekkor vállalt cél töretlen megvalósításának szol az évenként újra és újra kinyilvánított elismerés után — az újabb elismerés.

A következetességet dicsérjük tehát, hiszen a sorozat-szerkesztő, dr. Papp János ismét szerencsésen választotta ki a maga kialakította elveknek leginkább megfelelő „témát”, mely — jó értelemben — napi aktualitású is, a megye történetének kevésbé közismert részleteibe is bepillantást enged, csakúgy, mint a sorozat korábbi kötetei.

Ezúttal az újjátelepedésének 250. évfordulóját ünneplő Mezőberényről szóló régi leírások, levéltári iratok, valamint — a Petőfi-évfordulóhoz kapcsolódva — a költőnek Mezőberényhez fűződő kapcsolatát dokumentáló források néhány jellemző darabját válogatta össze dr. Szabó Ferenc és dr. Irányi István.

Mi az a „néhány jellemző darab”, melyet a szerkesztők kiemelendőnek tartanak? Első helyen a Mezőberényben letelepedni készülő szlovákok kérései s az uradalom válaszlai 1722-ből, majd a község határleírása 1768-ból — mindkettő a XVIII. század történetének fontos dokumentuma. A XIX. század el- 60 évtizedére jellemző állapotokat Skolka András községleírása summázza, a. régi gimnáziumról pedig Petz Gyula történeti összefoglalását olvashatjuk. Három, önmagában is tanulságos, de az összefüggésekből kiragadottan talán több magyarázó jegyzetet igénylő levéltári dokumentum az 1848-as forradalom helyi forrongásainak légkörét idézi fel. Hogy a Petőfi és Mezőberény kapcsolatáról szóló dokumentum-összeállítás mi mindent tartalmaz, tematikusan nehéz lenne felsorolni, hiszen mind a mezőberényi rokonságra, mind a költőnek a községben

töltött napjaira kiterjedt a válogatást végző Irányi István figyelme, akinek sokrétű ismeretanyagában megbízhatunk: valóban a legfontosabbat emelte ki. A sorozat jellegével persze ellenkezne, ha elsődleges forráspublikációnak tekintenénk a kis kötetet. A bibliofil külső a maga ünnepélyességével inkább a másutt is hozzáférhető források hangsúlyosabb bemutatására hivatott, mintsem ismeretlen adatok „felfedezésére”. Ebből következik: amit nyújtani tud a kötet, korántsem elegendő a több vonatkozásban tanulságos történeti sorsú Mezőberény megismerésére. De: a hangsúlyos kiemelés nyilván felkelti az érdeklődést, az olvasó igyekszik megismerni a „kis mezőváros” történetének további részleteit is. Ha ezt is sikerült elérnie a „Bibliotheca Bekesiensis” legújabb kötetének — hisszük, hogy sikerült elérnie — az elsődlegesen könyv- művészeti értékű sorozat ismét fontos mondandót vállaló munkával gazdagodott.

Szilágyi Miklós

Békés Megyei Népszavazás, 1978-04-28 / 99. szám

Megőrizni a múlt emlékeit.

Lesz-e helytörténeti gyűjtemény Mezőberényben?

Mezőberény és Petőfi emléke elválaszthatatlanok. Irányi István berényi gimnáziumi tanár éveken át kutatta ezeket az emlékeket, gyűjtötte az anyagot erről a szép és jelentős hagyományról, melyre minden berényi büszke lehet. Petőfi emlékéen túl a település története is számos megőrzésre méltót hagyományozott a kései utódokra, akik mostanában egyre komolyabban és elszántabban foglalkoznak azzal, hogy helytörténeti gyűjteményt állítanak össze, és a Békés megyei Múzeumi Szervezet segítségével be is mutatják azt a község lakóinak és vendégeinek.

Úgy gondolták, hogy az 1. sz. általános iskola épülete lenne a legalkalmasabb arra, hogy idővel — ha tanteremgondjaikat megoldották — múzeum legyen, kezdetnek pedig egy-két szobájában jól szervezett helytörténeti kiállítást nyissanak.

Szűcs Lajos tanácselnök jól ismeri ezeket a törekvéseket, annál is inkább, hiszen a nagyközségi tanács az első abban, hogy szép elképzelésük meg is valósuljon.

Néhány évvel ezelőtt a végrehajtó bizottság is megtárgyalta: mit lehetne ez ügyben tenni. Tavaly pedig levelet írtak az Országos Műemléki Felügyelőséghez, dr. Mende Ferenc igazgatóhelyettesnek: segítené műemlékké nyilvánítani azt a régi iskolát, ahol még Szendrey Júlia is növendék volt.

Íme, a levél néhány részlete: „Hivatkozva a Békési Táj ház megtekintése

alkalmával igazgatóhelyettes elvtárs és Siklósi Ferenc nyugalmazott tanácselnök közötti személyes megbeszélésre, ismételten beterjesztjük a Mezőberény, Népköztársaság útja 1–3. sz. alatti iskola műemlékké nyilvánítása iránti kérelmünket. Fenti épület községünk belterületén, a település központjában áll. 1780-ban épült, s mind építészeti megoldásában, mind pedig irodalomtörténeti jelentőségénél fogva műemlékké nyilvánításra érdemes. A felszabadulást közvetlen megelőzően urasági kastély volt. Ismereteink szerint a múlt század első éveiben a francia háborúkkal kapcsolatos gabonakonjunktúra idején épült. A mezőberényi gimnázium egykori igazgatója, Skolka András Mezőberényről írt ismertetésében azt írja, hogy az uraság nyári lakásának épült 14 szobával. Utolsó tulajdonosa Fejérváry Celesztina, a köröstarcsai uradalmak birtokosa volt. 1948-tól a Mezőberényi 1. sz. Általános Iskola működik az épületben.

Az épületnek jelentős irodalomtörténeti vonatkozásai vannak. Dr. Irányi István Petőfi-kutató a „Mezőberény története” c. monográfiában, mely 1973-ban jelent meg, hiteles adatok alapján kifejti, hogy Petőfi Sándor hitvese Szendrey Júlia 1838 – 1840 között Mezőberényben tartózkodott és a Festetich Vincéné-féle nevelőintézetben nevelkedett. Ez az intézet ebben a kastélyban működött. Az épület irodalomtörténeti vonatkozásai tehát igazoltak és tekintve azt, hogy Mezőberény az ország egyik legjelentősebb Petőfi- emlékhelye, igen jelentősek is. Tekintve az épület kedvező fekvésére, irodalomtörténeti jelentőségére, a Nagyközségi Közös Tanács fenn kívánja tartani, mint műemléket, és – a község távlati tervének megfelelően – helytörténeti múzeumot kíván benne berendezni, ami megőrizné az épület műemlékjellegét.

Kérjük az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség Vezetőit, hogy a műemlékké nyilvánítás iránti kérelmünket támogatni szíveskedjenek.”

Ennyi a levél. Postára adták 1977. október 26-án. Fél esztendeje. Választ még nem kaptak, pedig nagyon várják Mezőberényben.

Sass Ervin

Békés Megyei Népújság, 1984-03-16 / 64. szám

Koszorúzások, nagygyűlések.

1972-ben rendezték meg először a Petőfi-emlékhelyek találkozóját, s az óta minden évben más helység adott otthont az emlékünnepségnek. Az idén Mezőberénynek jutott e megtiszteltetés. Tegnap délelőtt fél 10-kor kezdődött az ünnepség, amikor a Petőfi Sándor Művelődési Központ mellett az emlékhelyek képviselői elhelyezték koszorúikat a költő szobránál. Tíz órakor a helyi üzemek és iskolák koszorúzták meg a Körös-parti emlékművet.

Ugyanekkor kezdődött meg a művelődési központban az ünnepi műsor. Az érdeklődők két előadást hallgathattak: előbb Szíj Béla művészettörténész, a

Magyar Nemzeti Galéria munkatársa Orlay Petrics Somáról beszélt, majd dr. Irányi István nyugdíjas gimnáziumi tanár szólt Petőfi és Mezőberény kapcsolatáról. Dr. Irányi István gyűjtése a Petőfi nyomában, című kiállítás is, amely az előcsarnokban várta az emlékünnepegy résztvevőit.

Délután fakultatív programokra került sor a művelődési központban, a tanácson, a 2. sz. általános iskolában és ekkor helyezte el koszorúját Mezőberény és Kiskőrös képviselője a Körös-parti emlékműnél.

Jövőre a Petőfi-emlékhelyek találkozójának Aszód lesz a házigazdája.

Békés Megyei Hírlap, 1991-07-31 / 178. szám

Múzeum lesz a Koller-házból.

Mezőberényben, a néhai Koller cukrászcsalád egykori, Gyomai út 23. sz. alatti házában lelt otthonra a helytörténeti gyűjtemény. Mint Cservénák Pál Miklós polgármestertől megtudtuk a városi önkormányzat 12 millió forintért vásárolta meg az ingatlant, s csaknem ennyiért hozták rendbe az Aranykalász Tsz építői, mely munkát versenytárgyaláson nyerték el. Az épület műszaki átadására a napokban került sor, s rövidesen a faipari szövetkezet kivitelezésében elkészülnek a múzeum berendezései, tárlói.

Az 5 kiállító helyiségből kettőben rendezik be — főként Hentz Lajos hagyatékára alapozva — a háromnyelvű település népi kultúráját, népművészetét bemutató kiállítást, érzékelte az annak történelmi háttérét is, a település tagoltsága szerint.

Ugyancsak két kiállító teremben kap helyet és tárják az érdeklődők elé a település művelődéstörténetének azt a részét, amely az 1802 óta létező gimnáziumhoz, majd pedig Petőfi Sándorhoz és az általa összefogott, szellemét továbbvivő mezőberényi baráti körhöz kötődött. A Petőfi család tagjaira — így Szendrey Júliára. Petőfi Istvánra és Petőfi Zoltánra — vonatkozólag a Dés-Tiszántúlra való kitekintéssel tárják a közönség elé az emlékeket, mivel Kecskemét és Debrecen között Mezőberény a legfontosabb emlékhely. A kiállítás részéhez kapcsolódik dr. Irányi István gyűjteménye is.

Az 5. kiállító teremben rendezik majd be a város tulajdonába lévő szép patika-berendezést, - kiegészítve azt az egészségügy kiemelkedő helyi személyiségének, Lux Jakabnak emlékeivel.

Békés Megyei Hírlap, 1995-04-21 / 93. szám

Egyre többen látogatják...

A mezőberényi Orlay Petrics Soma Múzeum 1993 márciusától fogadja az

érdeklődő vendégeket. A háromnyelvű, döntően kétvallású város népi és intézményes kultúrájának régebbi múltja, közelmúltja és jelene jól tükröződik a múzeum kiállításában. Csete Gyulát, a múzeum munkatársát kérdeztük a helytörténeti kiállítás látogatottságáról.

— A téli hónapokban kevesebb a látogató, de később egyre többen térnek be hozzánk. Vidékiek, de természetesen a helybeliek közül is sokan kíváncsiak. Sok külföldi is megfordul nálunk, elsősorban a németországi testvérvárosokból, de a környező országokból is, például rokonlátogatások alkalmával. Folyamatosan jönnek gyerekcsoportok a helybeli iskolákból. A vendégkönyvbe írt bejegyzések pozitív véleményt tükröznek.

— A közeljövőben milyen tervei vannak a múzeumnak?

— Tovább folytatjuk a gyűjtőmunkát Mezőberényben, és a környékbeli településeken. Időszaki kiállító helyiség miatt nincs lehetőség a meglévő gazdag anyag bemutatására. Bízunk benne, hogy az 1996. évben kezdődő felújítási munkák után a régi kastély épületében kapunk helyet, akkor mód nyílik arra, hogy a jelenlegin kívül más kiállítást is szervezhetünk. Bemutatásra vár a dr. Irányi István által összeállított Petőfi-gyűjtemény. Jó a kapcsolatunk az egyházakkal, munkánkat nagyban segítik a náluk lévő dokumentumokkal. A művelődési központtal való együttműködésünk a jövőben is fontos, szeretnénk továbbra is kölcsönösen segíteni egymás munkáját.

Békés Megyei Hírlap, 1997-06-21-22 / 143. szám

Petőfi-gyűjtemény Mezőberénynek.

Mezőberény testületi ülésén tegnap Cservenák Pál Miklós polgármester elmondta, a városban jelenleg 537 munkanélkülit számlálnak, korábban több mint 700 volt. A csökkenés annak eredménye, hogy a közmunkatanácstól nyert támogatással 120 embert foglalkoztatnak. Új Mol-benzinkutat nyitnak Mezőberényben, a Békési úton, a tervek szerint decemberben. A szlovák kisebbségi önkormányzat 1 millió forint támogatást nyert, amelyből 2 helyiségű irodát rendeznek be a Tessedik tér 1. szám alatt. A városban eddig 1313 telefonvonalat kötöttek be, 59-en még várnak az első telefoncsengésre.

Dr. Irányi István Petőfi-gyűjteményét a városnak adományozta. A Petőfi Társaság Petőfi-emlékszoba kialakítását tervezi, és 1998 őszéig szeretnék azt bemutatni. A gyűjtemény 12 tablóból áll majd, melyekből hét már elkészült. Az elképzelések szerint október 22-én Orlai Petrich Soma és Szendrey Júlia szobraival lesz gazdagabb a város.

Harmati Erzsébet

Békés Megyei Hírlap, 1998-10-28 / 252. szám

Petőfi-kiállítás.

A mezőberényi Orlai Petrics Soma Múzeum Petőfi Mezőberényben címmel kiállítást rendez október 29-én 15 órakor. Megnyitóbeszédet mond Fazekasné Várfalvi Erzsébet, a mezőberényi Petőfi-emlékkönyvtár igazgatója. A kiállítás dr. Irányi István — Mezőberényből elszármazott Petőfi-kutató — által készített tablókából áll. Ezeket eredeti dokumentumok és a Petőfi Irodalmi Múzeumból kölcsönzött festmények, fotóreprodukciók egészítik ki.

A kiállítás az Orlai Petrics Soma Múzeum és a Munkácsy Mihály Múzeum közös rendezésében készült, az érdeklődők 1999. január 31-éig tekinthetik meg. H.

Békés Megyei Hírlap, 2001-10-24 / 248. szám

Elismerés a város Petőfi-kutatójának.

Nemzeti ünnepünkön ünnepi testületi ülést tartott Mezőberény önkormányzata. Az utóbbi években október 23-án adják át az arra érdemeseknek a Mezőberényért kitüntetést.

Mezőberény.

Az önkormányzat döntése alapján évente két személynek adományozható az elismerés. Az idén egy polgárnak, nevezetesen dr. Irányi Istvánnak, a Balatonfüreden élő, nyolcvannegyedik életévében járó, a helyi Petőfi Sándor Gimnázium nyugalmazott magyar szakos tanárának ítélte oda a Mezőberényért kitüntetést a testület.

Az indoklásból kiderült: dr. Irányi István az átlagosnál többet tett a településért, jó hírvének öregbítéséért, Petőfi-kutatóként több könyvet írt, jelenleg a „Kis Petőfi monográfia” című könyvén dolgozik, mely tartalmazza a költővel kapcsolatos összes publikációt. Az elismerést Cservenák Pál Miklós polgármester nyújtotta át a kitüntetettnek.

Az ünnepi testületi ülést követően a köztemetőben lévő emlékműnél koszorúzással egybekötve emlékeztek meg az '56-os áldozatokról. Rogán Antal, a Fidesz- Magyar Polgári Párt alelnöke, frakcióvezető-helyettes ünnepi

beszédében szólt a nép tenni akarásáról, a félelemmentes és élhetőbb világért való küzdelméről, arról a közös ügyről, amit jövőért aggodásban és felelősségben jelölt meg.

Békés Megyei Hírlap, 2002-09-28 / 227. szám

Otthonra lelt dokumentumok.

Mezőberény.

Eredeti dokumentumokkal, tizenkét tablóval mutatja be Petőfi Sándornak a városhoz fűződő rokoni és baráti kapcsolatait az a „Petőfi emlékszoba”, melyet dr. Irányi István tegnap délután adott át. A városból elszármazott, ma Balatonfüreden élő neves Petőfi-kutató, a helyi gimnázium egykori, alapító magyartanára megnyitó beszédében kiemelte: a kiállított anyag hányattatott sorsot élt meg. Ez a hatodik hely, ahol annyi vándorlás után most úgy tűnik, otthonra lelt. A tárlat tizenkét tablóval és eredeti emlékekkel szemléletesen mutatja be a költő Berényi tartózkodását, Szendrey Júliának a városban való nevelkedését, Petőfi gyulai látogatásait, s végül utolsó útját, a Kettős-Körös mentét, a kereki pusztaságot, melyet érintett, Bem seregébe tartva.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett.

Dr. Irányi István, tanító, tanár, szakfelügyelő és TIT oktató a hivatalos feladatai mellett, rengeteg időt és fáradságot szánt a Mezőberényben, Mezőberény környékén és a megyében még fellelhető Petőfi emlékek kutatására, felderítésére és rendszerezésére. A tárgyi emlékek összegyűjtése mellett, a régi visszaemlékezéseket is lejegyzetelte a még élő, Petővel valamiféle kapcsolatban lévőkől.(szülők, nagyszülők általi fennmaradt emlékek) Mezőberényben a Salkovits és Petrics családok Petőfivel való rokoni kapcsolatát is feltérképezte.

Az elbeszélések alapján ismert, Petőfi által látogatott helyeket (laposi kert, ókerti pince stb.) megkereste, fotózta, vázlatokat és leírásokat készített róluk. Alapított egy szakkört is, melyen keresztül a kutatómunka bizonyos részeibe bevonta az iskola diákjait is. Egyik nagy volumenű ilyen dolog a Kettős körös gátján, a híd lábánál álló Petőfi emlékmű. Ez az emlékmű a szakkörtagok, az akkori községi vezetők és helyi vállalatok segítségével jött létre. Mindent precízen eltervezett és dokumentált, amelyek a mai napig fennmaradtak.

Városi kezdeményezésre összeállított egy Petőfi kiállítást az általa összegyűjtött ereklyékből, fotókból és jegyzetekből, amit a városnak ajándékozott, egy állandó Petőfi kiállítás részeként.

*Idős korában a Balaton mellett élt, egészen a 2010-ben bekövetkezett haláláig. Az általa végzett, szinte élethosszig tartó Petőfi rajongás és kutatás, (emlékoszlop-állítás, Petőfi emlékek a városnak adományozása) méltóvá teszi őt arra, hogy életműve szerepeljen a települési értéktárban. Javaslom a Települési Értéktár Bizottságnak, hogy a „**Dr. Irányi István Petőfi kutatása.**” c. javaslat alapján Dr. Irányi István Petőfi kutatását a helyi települési értéktárba fölvenni.*

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Mezőberényi Hírmondó

mezobereny.hu

konyvtar.mezobereny.hu

mezeibvaleria.blogspot.com

Hungaricana adatbázis

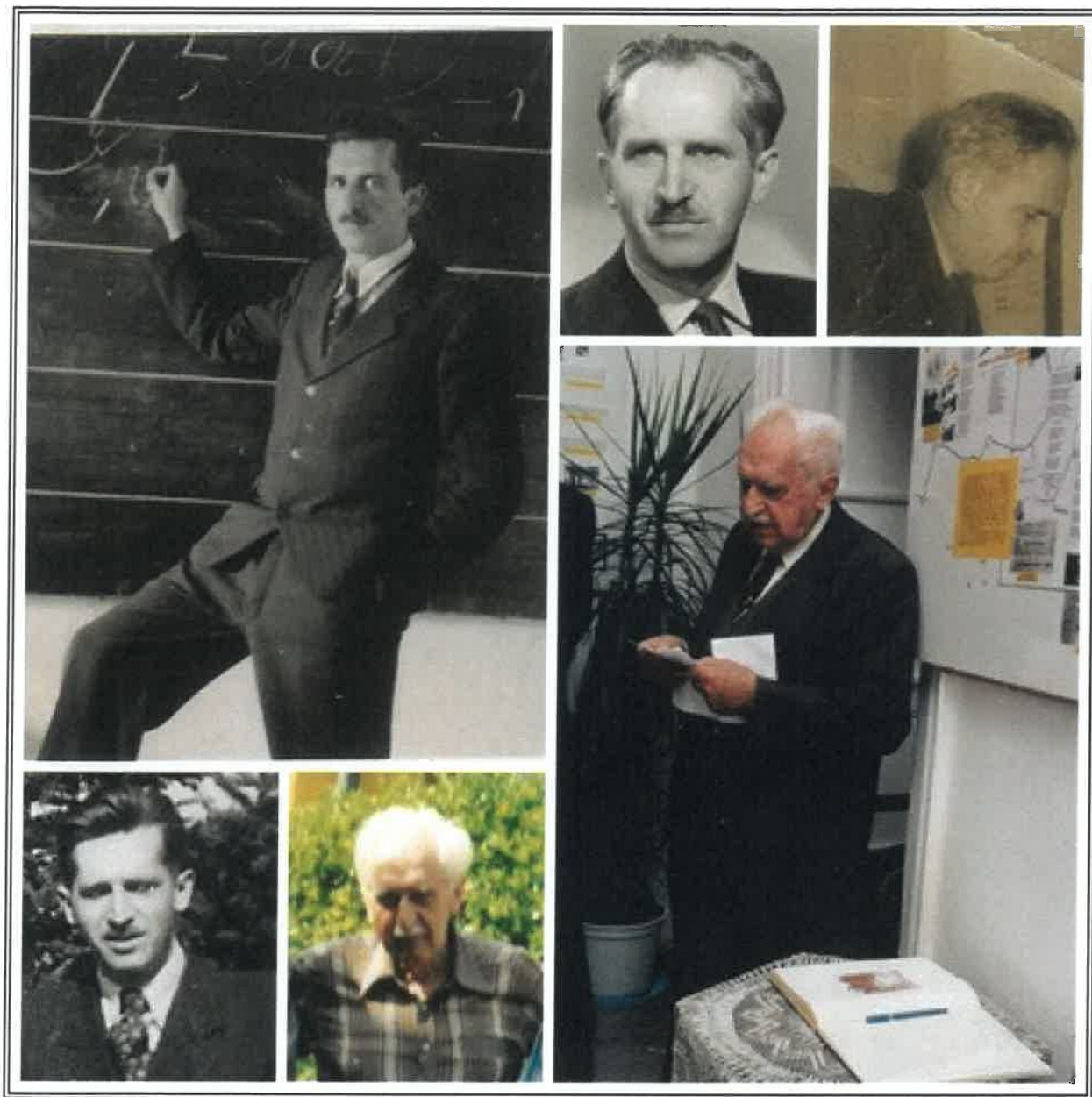
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

1.) Fotómelléklet.
Dr. Irányi István

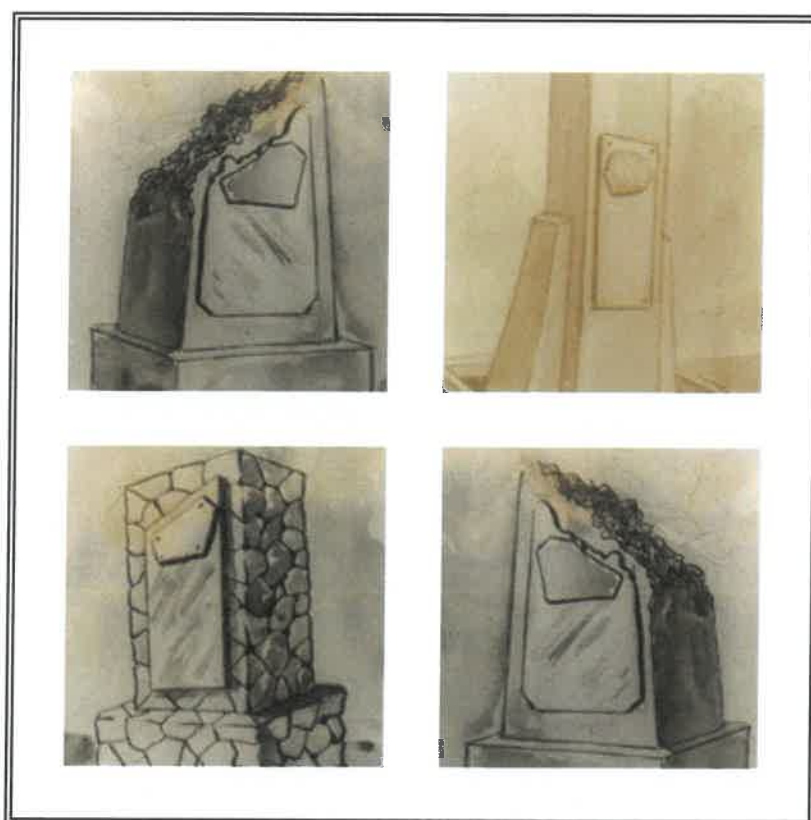

Facebook.com.(Mezőberény anno)

Facebook.com.(Mezőberény anno)

A Petőfi Emlékmű felállításának pillanatképei és Dr. Irányi István által tervezett előzetes emlékműformák.

Facebook.com.(Mezőberény anno)

Emlékmű:

1961-ben készült /fiatalokkal
építettük/

Tanács: 10,000 Ft-ot.

Dienes A. indítványára:

Országos szimbólum:

1849. jul. 18:

"Ekkor hagyta el költőnk
ábrándjainak hazáját,
az általa sokszor meg-
énekelt Alföldet!"

Nincs ilyen több az országban
/A Körös gát oldalában!

Műsor: énekszámok,
szavaltatok

ünnepi beszédek/Dienes A./

Vihar - /zongora +sátor/

Koszoruzás: több mint 30
koszoru!

Nagy tömeg!

Egy levél azon levelezésből, amelyben a Dr Irányi István által összeállított, Mezőberényben kiállítandó Petőfi gyűjteményről egyeztettek.

Kedves Pista bácsi!

Ezen leveletem két példányban küldöm el - az egyiket Budapestre a másikat a Balatonhoz.

A következőkre kérném Tisztelettel: hamarosan megoldódik Mezőberényben a múzeum kérdése, amelyben jelentős részt szánunk a Petőfi anyagnak. Ezzel kapcsolatban kérem Pista bácsit, fogadja polgármesterünket az Önnek megfelelő időpontban és helyen. Valószínű, elkísérné Őt dr.Szabó Ferenc a megyei múzeum igazgatója is.

Sürgős értesítését várom, hol tudná kis csoportunkat fogadni. Mezőberény, 1991. augusztus 14.

Szeretettel üdvözlöm:

Nagyne
Nagyné Joli a Művelődési
Központból.

Címünk és telefonszámunk megváltozott!

Új címünk a következő: Petőfi Sándor Művelődési Központ

5650 Mezőberény, Fő utca 4-6

telefon: /66/ 52-417

Irányi István

PETŐFI - RAJONGÓK

IRÁNYI ISTVÁN

PETŐFI ZOLTÁN

SZARVASI
FÜZETEK

mezobereny.hu

Ajánlás.

„Dr. Irányi István Petőfi-kutatása” c. javaslat felvételét támogatom a mezőberényi Települési értéktárba. A mezőberényiek által ismert és nagyra becsült tanár, Petőfi-kutató méltatása már többször megtörtént. Csak két alkalmat emelnék ki: 2001. október 23-án megkapta a „Mezőberényért” kitüntetést és akkor részletesen ismertették a megjelentekkel tartalmas életútját. Legutóbb 2020. október 15-én, halálának 10. évfordulóján szembesülhettünk életének kiemelkedő eseményeivel, amikor a Petőfi utcai iskola bejáratí folyosóján helyet kapott az emléktáblája. Ha Mezőberény neve az irodalomkedvelők körében ismert, az elsősorban az ő érdeme. Írásai, publicisztikái, könyvei alapján tudta meg a nagyközönség, hogy Petőfi rövid élete során többször megfordult Mezőberényben, innen indult a Körösön át Bem seregéhez. A mezőberényi emlékmű az egyetlen, amely erre emlékezteti az utókort. Kutatásai és írásai alapján képet kapunk a 19. század elején a településen létesített gimnáziumról, Orlai Petricsről és családjáról, a költő itt írt verseiről és a csatatérre történő indulás körülményeiről. 1960-ban megalakította a Hagyománykutató kört. Azt hiszem, hogy mi, a 2. sz. Általános Iskola nyolcadikosai az elsők között voltunk, akikkel a hetente ismétlődő foglalkozásokon (ankéton) megosztotta kutatási eredményeit. Vele együtt dolgoztunk a Körös-parti emlékmű avatási előkészületein. A Petőfi emlékmű avatását 1961. július 30-án egy évi megfeszített munka után ő vezényelte le. Ez az esemény kiváltotta az Országos Petőfi Társaság, a Petőfi Irodalmi Múzeum és a MTA Irodalomtörténeti Intézet munkatársainak az elismerését is. Dr. Irányi István ezzel koronázta meg azt a tudományos munkát, amelyet Petőfi Sándor életének kutatására szentelt. Szakfelügyelői és egyéb munkája nem akadályozta a kutatásaiban, elért eredményeit szívesen megosztotta kollégáival, valamint az előbb említett Hagyománykutató kör lelkes tagjaival. Tanítványait folyamatos tanulásra buzdította, de ebben jó példával járt előttünk, mindig tanult. Élete során számos elismerést, kitüntetést kapott. Nagy munkájának utólagos elismerése lesz, amennyiben életműve bekerülhet a települési Értéktárba. Támogatom és javaslom az Értéktárba való bekerülését.

Mezőberény, 2021. április 15.

Kisari Miklós (Chovanyecz Magdolna) az 1960-61-es tanévben megalakult Hagyománykutató kör elnöke

3.)MELLÉKLET.

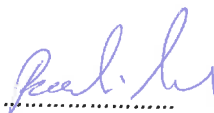
Nyilatkozat.

Alulírott Benyovszki Mihály, hozzájárulok, hogy a települési értéktárba való felvételhez elkészített „Dr. Irányi István Petőfi kutatása.” c. javaslatban szereplő képeket, adatokat és információkat a Települési Értéktár Bizottság (egyéb értéktárba kerülés esetén az illetékes értéktár bizottság) az ide illő jogszabályok betartásával szabadon felhasználhatja.

A képek nem saját tulajdonú fotók, ezért a fotóknál a forrás jelölve.

Mezőberény 2021. április 10.

Benyovszki Mihály.

.....
aláírás